Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

21.10.2024

VN/3772/2024
VN/3772/2024-MMM-6

Maatalousjaosto 23.10.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Asiantuntijalausuntonamme koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 esitämme maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta seuraavaa.

TEEMA: BIOTALOUDEN EDISTÄMINEN

Tilannekatsaus luonnonvara- ja biotalouden edistämisestä hallinnonalalla

Maa- ja metsätalousministeriön tehtäviin kuuluu mm. uusiutuvia luonnonvaroja ja niiden kestävää käyttöä, biotaloutta, ympäristöä ja ilmastoa sekä näitä koskevien asioiden yhteensovittaminen ministeriön toimialalla. Biotaloudella tarkoitetaan taloutta, joka käyttää uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen.

Suomen huhtikuussa 2022 päivitetyn biotalousstrategian mukaan maa- ja metsätalousministeriön vastuulle kuuluu toimenpiteitä metsäsektorilla, elintarvikesektorilla, energiasektorilla, vesi- ja kalataloussektorilla ja biotalouden palveluissa mukaan lukien luontomatkailu sekä alueellisten biotalouksien kehittämistä.

Vuonna 2022 biotalouden arvonlisäys oli 29,4 miljardia euroa ja se muodosti 13 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä. Biotalouden arvonlisäys laski lähes kaikilla sektoreilla poikkeuksena energiasektori ja biotalouden palvelut, joilla muutos oli positiivinen. Suomen biotalous perustuu edelleen vahvasti metsäsektoriin, jonka osuus oli 36 prosenttia koko biotalouden arvonlisäyksestä. Elintarvikesektori (16 prosenttia arvonlisästä) on puurakentamisen (16 prosenttia arvonlisästä) ohella biotalouden suurimpia toimialoja.

Biotalouden toimialat työllistivät vuonna 2022 yhteensä 299 300 henkilöä, eli 11 % kaikista työllisistä. Biotalouden työllisten määrä kasvoi edellisvuodesta 3 800 henkilöllä, mutta kasvuvauhti jäi hitaammaksi kuin koko kansantaloudessa. 2010-luvun alkuun verrattuna biotalouden työllisten määrä on vähentynyt 17 400 henkilöllä. Elintarvikesektori oli edelleen biotalouden suurin työllistäjä 105 000 henkilöllä. Biotalouden palvelut työllistivät 37 000 henkilöä, missä lisäystä 3 000 henkilöä vuoteen 2021 verrattuna.

Luonnonvara- ja biotalouden edistämisen keskeiset määrärahat momenteittain:

30.01.05 Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Luonnonvarakeskus (Luke) on tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa tietoon perustuvia ratkaisumalleja ja palveluita asiakkailleen sekä lisäarvoa uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvalle kestävälle ja kilpailukykyiselle elinkeinotoiminnalle. Lisäksi Luke tukee yhteiskunnan luonnonvaroihin ja luonnonvaratalouteen liittyvää päätöksentekoa. Luken toimintaa ohjaavat strategiset päämäärät ovat ilmastoviisas hiilenkierto, sopeutumis- ja palautumiskykyinen biotalous, kannattava ja vastuullinen alkutuotanto sekä biokiertotalous. Vuoden 2025 valtion talousarvioon esitetään Luken toimintamenomomentille nettomäärärahaa 90 878 000 euroa.

Vahva eteenpäin suuntaava tutkimus edellyttää huipputason tutkimusalustoja ja –infrastruktuureja. Siksi Luke on käynnistänyt tutkimusinfrojen kehittämishankkeita, joiden tarkoituksena on luoda edellytykset huipputasoisen ruoka-

Maa- ja metsätalousministeriö

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

ja luonnonvaratutkimuksen tekemiselle pitkälle tulevaisuuteen. TAE 2025 määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 4 000 000 euron lisäys, jonka avulla saadaan viimeisteltyä Jokioisten kotieläintuotannon tutkimusinfrastruktuurin uudistamishanke.

Luken toimintamenomomentin määrärahan mitoituksessa on muitakin lisäyksiä, jotka liittyvät valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisärahoitukseen. Lukelle kohdennetaan TAE 2025 määrärahoissa EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallista vastinrahoitusta 2 629 000 euroa, puhtaan energian ja materiaalivirtojen T&K-hankkeelle (REPowerEU) 500 000 euroa ja tutkimuslaitosten post doc –ohjelman toteutukseen 930 000 euroa.

30.01.22. Tutkimus ja kehittäminen

Maa- ja metsätalousministeriön tutkimuksen ja kehittämistoiminnan perustehtävä on tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinojen kilpailukyvyn kehittämiseksi, maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi sekä uusiutuvien luonnonvarojen kestävän käytön turvaamiseksi.

Ministeriön Tutkimus- ja kehittäminen -momentin (30.01.22) nettomääräraha vuonna 2025 on 1 943 000 euroa ja sitä käytetään pääasiassa virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin kuluihin.

Määrärahalla rahoitetaan myös EU:n tutkimus- ja kehittämisohjelmiin (Horisontti Eurooppa kumppanuudet, Life) liittyvien suomalaisten hankkeiden kansallisia rahoitusosuuksia. Vuonna 2025 määrärahalla osallistutaan parhaita käytäntöjä luontokadon torjumiseen kehittävään Priodiversity LIFE ja Tornionjoen vesistöalueen kunnostukseen tähtäävän TRIWA LIFE –hankkeiden kansalliseen rahoitukseen sekä Animal Health and Wellfare -kumppanuuden ulkoisen haun rahoitukseen.

30.40.22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille budjetoidaan luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien kehittämishankkeiden toteuttamiseen.

Vuoden 2025 talousarviossa momentille esitetään määrärahaa 4,064 milj. euroa, missä vähennystä vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna on -0,240 milj. euroa.

Vuoden 2025 määrärahan arvioitu käyttö eri kokonaisuuksiin:

		milj. euroa
1.	Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet	0,044
2.	Ilmastolain toimeenpano	0,800
3.	Metsäbiotalouden tiedepaneeli	0,400
4.	Kansallisen metsästrategian toimeenpano ja muut kehittämishankkeet	1,491
5.	Suomen biotalousstrategian toimeenpano	0,354
6.	Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	0,760
7.	Kalastusta koskevien sopimusten valvonta	0,215
	Yhteensä	4,064

Biotalousstrategian toimeenpanoa tukevat hankkeet

Biotalousstrategian toimeenpanoa tukeviin kehittämishankkeisiin on käytettävissä noin 0,350 milj. euroa vuonna 2025.

Määrärahalla tuetaan Suomen päivitetyn biotalousstrategian toimeenpanoa painottaen oikeudenmukaista siirtymää, biotalouden arvonlisän nostamista sekä uusien tuotteiden ja ratkaisujen kehittämistä.

Kansallisen biotalousstrategian visio on ”Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää”. Strategian tavoitteet ovat

- luoda kilpailukykyisiä ja innovatiivisia biotalouden ratkaisuja maailmanlaajuisiin ongelmiin
- synnyttää sekä kotimaahan että kansainvälisille markkinoille uudistavaa liiketoimintaa, joka tuo hyvinvointia koko Suomelle

- lisätä materiaalien resurssiviisasta käyttöä ja kierrätystä sekä hyödyntää sivuvirtoja
- vähentää riippuvuutta uusiutumattomista – erityisesti fossiilisista – raaka-aineista
- varmistaa ekologista kestävyyttä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä uusiutuvien luonnonvarojen uusiutumiskykyä ja vahvistaa biotalouden laajapohjaista osaamista
- vahvistaa ja uudistaa teknologiaperustaa

Kansallisen metsästrategian toimeenpanoa tukevat hankkeet ja muut kehittämishankkeet

Metsästrategian toimeenpanoa tukeviin hankkeisiin on vuonna 2025 käytettävissä yhteensä noin 1,5 milj. euroa. Summa pitää sisällään myös muun metsäalan kehittämisrahoituksen, esim. METSO-ohjelman valtakunnallisten hankkeiden rahoituksen (noin 0,430 milj. euroa).

Metsäpolitiikan toimeenpanoa ohjaa Kansallinen metsästrategia hallitusohjelmassa päätettyjen painotusten mukaisesti. Metsäneuvoston hyväksymä visio Kansalliselle metsästrategia 2035:lle on ”Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille”. Metsästrategialle asetetut strategiset päämäärät ovat:

- Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö uudistuvalle ja vastuulliselle metsäalalle.
- Metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä.
- Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä.
- Vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla.

MMM:n vuonna 2023 rahoittamat hankkeet tulevat liittymään hallitusohjelman mukaisesti kokonaiskestävyyden edistämiseen, kestävän metsänhoidon ml. ilmastokysymykset, talousmetsien luonnonhoidon ja luontotiedon käytön edistämiseen, metsänomistusrakenteen kehittämiseen sekä metsäalan tutkimus- ja kehitystoimintaan.

Ilmastolain toimeenpano

Määrärahalla toteutetaan ilmastolakia maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevien maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman sekä kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman osalta. Määrärahalla voidaan myös toteuttaa selvityksiä, joiden avulla pyritään parantamaan luonnonvarojen tilaa ja käyttöä sekä sopeutumista ilmastomuutokseen.

Vuonna 2025 momentin rahoitusta (0.8 milj. euroa) tullaan käyttämään esimerkiksi maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) sekä kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman (KISS2030) väliarviointien tekemiseen. Määrärahaa käytetään myös ilmastoriskien arvioinnin ja seurannan kehittämiseen. Lisäksi momentilta rahoitetaan turvepeltojen tarjouskilpailumallin pilotointihanke.

Muut toimenpiteet

Maankäyttösektorin ilmastokestävät toimenpiteet (RRF)

Suomen kestävän kasvun ohjelmaan sisältyy yhteensä 8,5 miljoonan euron määräraha maankäyttösektorin ilmastokestäviin toimenpiteisiin metsätaloudessa vuosien 2022 ja 2023 talousarvioiden momentilta 30.40.22. Tavoitteena on rahoittaa kehittämis- ja koulutushankkeita, joilla tuetaan metsätalouden ilmastonmuutokseen sopeutumista ja ilmastonmuutoksen riskienhallintaa sekä luonnon monimuotoisuutta. Avoimien hankehakujen kautta valittiin rahoitettavaksi yhdeksän hanketta. Hankkeista viisi päättyy vuoden 2024 lopussa ja neljä hanketta jatkuu vuoden 2025 loppuun saakka.

Maa- ja elintarviketalouden sekä luonnonvaratalouden huoltovarmuuden vahvistaminen, viennin edistäminen ja arvonlisän kehittäminen (momentti 30.01.40)

Momentille 30.01.40 (Biotaloussektorin huoltovarmuuden vahvistaminen, viennin edistäminen ja arvonlisän kehittäminen) on talousarviossa teknisesti kohdennettu 10,0 milj. euron lisämääräraha. Osa määrärahasta tullaan käyttämään metsäbiotalouden arvonlisän kasvattamiseen.

Vuoden 2025 täydentävään talousarvioesitykseen on tarkoitus sisällyttää tarvittavat siirrot momentilta 30.01.40 niille pääluokan 30 momenteille, joista määrärahaa tullaan käyttämään.

Biotalousneuvos Anne Vehviläinen

Jakelu Eduskunta, Kaisa Iso-Sipilä